

Kronik Solunum Yetmezliği Bulunan Bir Sığırdan Hydatid Kist Olgusu

Halil İbrahim GÖKÇE,¹ Kadir BOZUKLUHAN², Erdoğan UZLU¹

¹ Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kars, TÜRKİYE

²Kafkas Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Kars, TÜRKİYE

Özet: Çalışmada sunulan olguda sığır kronik seyirli bir solunum sistemi problemi şikayeti ile Veteriner İç Hastalıkları Kliniğine getirilmiş olup bu hayvana veteriner hekimlerce daha önce pneumoni teşhisi konulmuş ve antibiyotik uygulamaları ile sağaltılmaya çalışılmıştır. Kliniğimizde yapılan klinik inceleme ve radyografi sonucunda kist hydatid'den şüphelenilmiş ve sağaltım şansı olmadığı için daha sonra hayvan kesime sevk edilmiştir. Yapılan makroskopik inceleme sonucunda akciğerlerde ve karaciğerde çok yoğun bir şekilde kist hydatid'e rastlanmıştır. Çalışma sonucunda kist hydatid'in kronik seyirli solunum sistemi bozuklarına neden olabileceği ve sahada çalışan veteriner hekimlerce dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Echinococcus granulosus*, Hydatid kist, Sütçü sığır

Hydatid Cyst Case in a Cow with Chronic Respiratory Disorders

Abstract: In this case, a cow was admitted to the Clinic of Veterinary Internal Medicine with complain of chronic respiratory disorders. The cow was diagnosed as pneumonia and treated with antibiotics before admitting the clinic by veterinary practitioners. It was suspected of having hydatid cysts in lungs after clinical and radiographic examination. Respiratory disorders were so severe and the cow was then sent to abattoir. In macroscopic examination several cysts were detected in lung and liver supporting the diagnosis as hydatid cysts. In conclusion, hydatid cysts may also be the causative agent of chronic respiratory disorders which should be kept in mind by the practitioners in such a case.

Key words: Dairy cattle, *Echinococcus granulosus*, hydatid cyst

Giriş

E. granulosus karnivorların ince bağırsaklarında yaşayan bir parazit olup ara konakçısı insan, koyun, keçi, sığır, at gibi memelilerdir (1,2). Ara konakçı tarafından kontamine yemlerle alınan onkosferler bağırsaklarda serbest kalarak kan yolu ile karaciğer veya lenf yoluyla da akciğere ulaşmakta ve oralarda çeşitli hacimlerde kistleri oluşturmaktadırlar. Daha ender olmak üzere kan yolu ile onkosferler beyin, dalak, kemik iliği, böbrekler ve kalp kasında da kistler oluşturabilmektedir (3). Koyunlarda yapılan makroskopik incelemelerde kistlerin %70'nin akciğere ve %25'inin karaciğere yerleştiği, atlarda ve sığırlarda ise kistlerin %90'ının karaciğere yerleştiği saptanmıştır. Ara konakçılarda kistlerin gelişimi 6-12 ay gibi uzun bir süreç almakta olup klinik

semptomlar kistin büyüklüğüne, sayısına, yerleştiği organa ve kistin gelişim evresine bağlı olarak değişmektedir. Karaciğerdeki kistler hayvanlarda iştahta düzensizlik, inatçı ishal, sarılık ve karaciğerde büyümeye neden olurken kalpteki kistler kalp yetersizliklerine, akciğerdeki kistler ise öksürük, dispne, hırıltı ve hızlı solunuma neden olmaktadır (3,4). Kistlerin gelişimi sırasında ara konakçı hayvanlarda verim düşüklüğü, et kalitesinde düşüş, ağır enfestasyonların şekillendiği durumlarda ise zorunlu kesim veya ölüm olguları ile karşılaşmakta ve bu nedenle de ciddi ekonomik kayıplar ortaya çıkmaktadır (5).

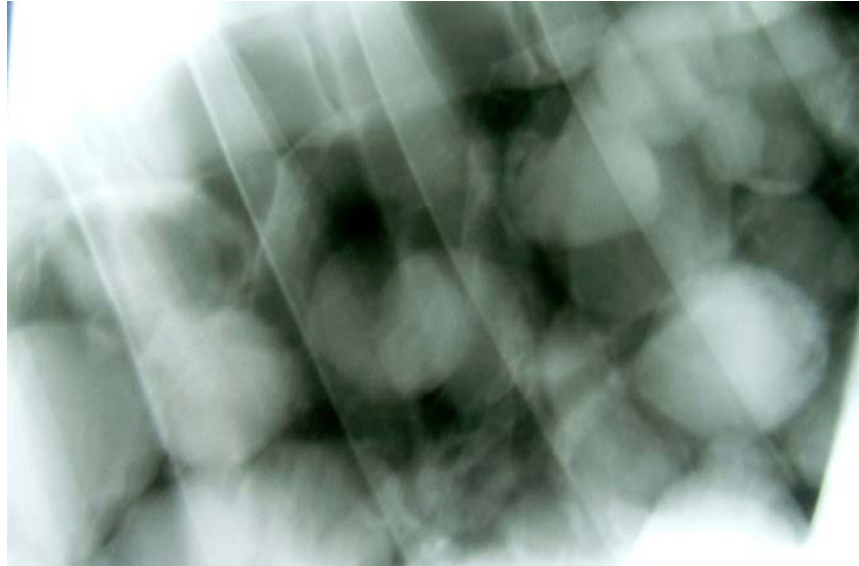
Kist hidatid dünyanın birçok bölgesinde yaygın olarak görülmekte olup yaygınlığının % 0,9 ile % 56,6 arasında değiştiği bildirilmektedir (6,7). Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise sığırlarda hidatik kistin oranı bölgelere göre değişmekle birlikte % 4.5- % 56.5 arasında olduğu (8,9) Kars ve yöresinde ise sığırlardaki oranı % 31.25 ve koyunlardaki oranı ise % 63.85 olarak bildirilmiştir (10).

Araonakçılarda klinik olarak hastalığı teşhis etmek oldukça güç olmakla birlikte şüpheli olgularda tanı amacıyla görüntüleme teknikleri ve serolojik testlerden yararlanılmaktadır (4,11). Bununla birlikte kistlerin gelişimi oldukça yavaş olduğundan hayvanlarda semptomlar uzun bir süreçte ortaya çıkmakta ve bu nedenle çoğu zaman veteriner hekimin veya hayvan sahiplerinin dikkatini çekmektedir. Ayrıca karşılaşılan çoğu olgu sahada çalışan veteriner hekimlerce başka hastalıkların varlığı yönünde değerlendirilmekte ve kist hidatit göz ardı edilerek yanlış tedaviler uygulanmaktadır. Bu nedenle bu vakanın sunulmasındaki amaç kronik seyirli akciğer hastalıklarının teşhisinde kist hidatid’inde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamak ve sahada çalışan veteriner hekimlerin bu yönde dikkatini çekmektir.

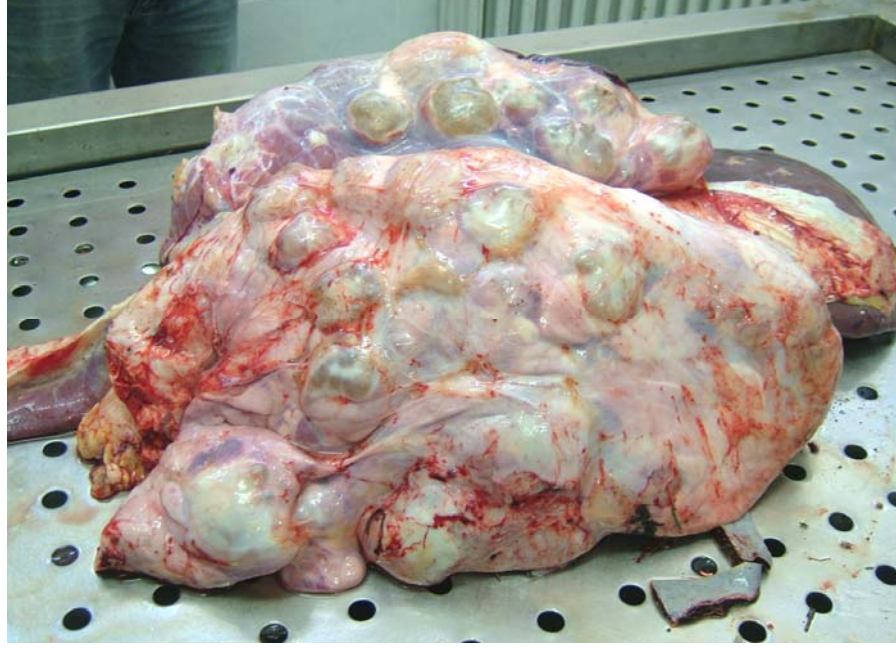
Olgunun Tanımı

Olgu materyalini yerli ırk 4 yaşında bir sütçü inek oluşturmaktadır. Bu hayvan daha önce solunum güçlüğü ve öksürük şikayeti ile veteriner hekime

götürülmüş ve pnömoni tanısı konularak birçok defa çeşitli antibiyotikler uygulanarak tedaviye çalışılmıştır. Ancak uygulanan tedavilerden herhangi bir sonuç alınamamış ve daha sonra hayvan KAÜ Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Kliniğine getirilmiştir. Tarafımızdan yapılan klinik muayenesinde rumen hareketlerinin olmadığı, hayvanın boynunu ileri uzattığı ve şiddetli derecede solunum güçlüğü çektiği ve mukozaların siyanotik olduğu belirlenmiştir. Solunum yüzeysel, hızlı (36 /dk), ve hırıltılı olup hayvanda öksürük ile birlikte kalpte taşikardi de (92/ dk) saptanmıştır. Yapılan oskültasyonda bir tarafta akciğerlerin afonik olduğu ve hiç solunum sesi alınmadığı, diğer tarafta ise akciğer seslerinin çok az duyulduğu gözlenmiştir. Perküsyon uygulamasında ise akciğer alanında yaygın matite tespit edilmiştir. Yapılan radyografik muayene sonucunda akciğerlerde çok sayıda düzgün sınırlı opasite gösteren kistler saptanmıştır (Resim 1). Hayvan genel durumunun iyi olmaması, tedavi şansının çok düşük olması ve hayvan sahibinin isteği üzerine kesime sevk edilmiştir. Kesim sonrası yapılan makroskopik incelemede, kalp kesesinde, göğüs boşluğunda ve karın boşluğunda sıvı birikimi ile birlikte akciğer ve karaciğer üzerinde çok sayıda içi sıvı dolu kistik oluşumlara rastlanmıştır (Resim 2). Yapılan inceleme sonucunda kistik oluşumların hydatid kist olduğu anlaşılmıştır.

Resim -1: Kist hydatid'li akciğerinde radiografi bulguları

Resim -2: Kist hydatid'li akciğerin makroskopik görünümü

Tartışma ve Sonuç

Echinococcosis veya kist hidatik *E. granulosus* tarafından oluşturulan gelişmekte olan ve sosyo ekonomik düzeyi düşük olan ülkelerde görülen zoonotik bir hastalıktır (10,12). Türkiye'de yapılan çalışmalarda *E. granulosus*'in köpeklerde görülme oranı bölgelere göre değişmekle beraber %0.94-59 arasında olduğu olarak bildirilmiştir (10). Hastalığın yayılımında başboş köpeklerin ve tilkilerin fazla olması ve serbestçe hayvan otlak ve barınaklarına girmeleri, köpeklerde olgun parazitlere karşı yeterli ilaçlamaların yapılmaması ayrıca hijyenik olmayan mezbahalarda kontrolsüz hayvan kesimleri ve kistli organların imha edilmeden köpeklere yedirilmesinin etkili olduğu bildirilmektedir (1,10,13).Yapılan çalışmalarda en çok kistin akciğere (%4.5-70) ve karaciğere (%3.4-64.4) yerleştiği tespit edilirken bu oran Kars için akciğere yerleşme oranı % 80 ve karaciğere ise % 64 olarak saptanmıştır. (10). Mevcut olguda da kistlerin yoğun olarak akciğerlere yerleştiği saptanmış olup buna bağlı olarak da hayvanda şiddetli derecede solunum sistemi semptomlarının gelişmiş olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle hayvana kliniğe getirilmeden önce veteriner hekim tarafından pnömoni teşhisi konularak antibiyotik tedavisi yapılmış ve sonuç alınamamıştır. Dolayısıyla kist hidatitte tanı oldukça önemli olup ayırıcı tanıda çok dikkatli olunmalıdır. Beşeri hekimlikte birçok görüntüleme ve serolojik yöntemle başvurulurken veteriner hekimlikte ise teknolojiden

yeterince yararlanılmadığından ve maliyetli oldukları düşünüldüğünden bu tür görüntüleme yöntemlerine çoğu zaman başvurulmamaktadır. Ayrıca sahada çalışan veteriner hekimlerin çoğu röntgen ve ultrason gibi görüntüleme tekniklerinden yoksundurlar. Dolayısı ile uygulanan yanlış tedaviler sonucu hastalar iyileşmemekte ayrıca gereksiz ilaç sarfiyatıyla birlikte maddi kayıp ve hayvan et ve süt ürünlerinin ilaçlarca kirlenmesi söz konusu olmaktadır. İlave olarak yanlış uygulanan tedaviler sonucunda parazit elimine edilememekte ve kist hidatitlerle çevre kirlenmekte olup bunun sonucu olarak da diğer duyarlı hayvanlarla insanlar risk altında kalmaktadır.

Sonuç olarak ülkemizde ve Kars ilinde oldukça yaygın olan kist hidatiğin ayırıcı tanısı görüntüleme yöntemlerinden de yararlanılarak desteklenmelidir. Özellikle sahada çalışan veteriner hekimlerce kronik seyirli karaciğer ve solunum sistemi hastalıklarının etiolojisinde mutlaka kist hidatid'inde yer alabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynaklar

- 1- Arslan MÖ, Umur Ş. (1997). Erzurum Mezbahalarında Kesilen Koyun ve Sığırlarda Hidatidozun Yayılışı ve Ekonomik Önemi. Kafkas Üniv Vet Fak Derg. 3(2): 167-71.
- 2- Yıldız K, Tuncer Ç. (2005). Kırıkkale’de Sığırlarda Kist Hidatik’in Yayılışı. Türkiye Parazitoloj Derg. 29 (4): 247-50.
- 3- Khuroo MS. (2002). Hydatid Disease: Current Status and Recent Advances. Annals of Saudi Medicine.22: 1-2.
- 4- Toparlak M, Tüzer E. (1999). Veteriner Helmintholoji. İstanbul Üniv Parazitoloji A.B.D
- 5- Doğanay A. (1993). Paraziter Hastalıklardan İleri Gelen Ekonomik Kayıplar. Vet Hek Dern Derg.64 (2) : 52-59.
- 6- Kamhawi S, Hijjawi N, Abu-Gazaleh A, Abbass M. (1995). Prevalence of Hydatid Cysts in Livestock From Five Regions of Jordan. Ann Trop Med Parasitol. 89:621-29.
- 7- Himonas C, Antoniadou-Sotiriadou K, Papadopoulos E. (1994) Hydatidosis of Food Animals in Greece: Prevalence of Cysts Containing Viable Protoscoleces. J Helminthol. 68: 311-13.
- 8- Poyraz O, Özçelik S, Saygı G, Genç S. (1990). Sivas Et ve Balık Kurumu Kombinasında Kesilen Koyun ve Sığırlarda Kist Hidatik Görülme Oranları. T Parazitoloj Derg. 14: 35-40.
- 9- Erkut HM, Kahyaoğlu T. (1996). İzmir, Buca ve Bornova Mezbahalarında Yapılan Helmintholojik Araştırma ve Bölgemizde *Fasciola gigantica*’nın Durumu. Bornova Vet Araş Enst Derg.13:19-23.
- 10- Gıcık Y, Arslan MÖ, Kara M, Köse M. (2004). Kars İlinde Kesilen Sığır ve Koyunlarda Kistik Ekinokkozisin Yaygınlığı. T Parazitoloj Derg. 28 (3): 136-39.
- 11- Şimşek S, Köroğlu E, Dumanlı N, Aktaş M. (2005). Seroprevalance of Cattle Hydatidosis in Some District in The East Anatolian Region of Turkey. Turk J Vet Anim Sci. 29: 1305-10.
- 12- Değer S, Ayaz E, Gül A, Biçek K, Eraslan E. (2001). Van Yöresinde Kesilen Sığır, Koyun ve Keçilerde Hidatidozun Yayılışı. Yüzüncü Yıl Üniv Sağlık Bilimleri Derg. 7 (1-2): 37-40.
- 13- Umur Ş. (1995). Hidatidozun (Kist Hidatik) Önemi, Korunma Yolları ve Eradikasyon İçin Bir Öneri. Vet Hek Dern Derg. 65(4): 18-22.

İletişim:

Dr. Kadir BOZUKLUHAN

Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar A.B.D, Kars TÜRKİYE

e-mail: kbozukluhan@hotmail.com

Cep Tlf: 0 537 295 75 87/Fax: 0474 242 68 53